

المقامات العلية

خلاصه كتاب معراج السعاده

اثر عالم ربانى

ثقة المحدثين حاج شيخ عباس قمي

السلام الرحيم السلام

المقامات العلية

(خلاصه كتاب معراج السعاده)

ثقة المحدثين حاج شيخ عباس قمي رحمته الله

ناشر: انتشارات نهاوندی

چاپ: قلم

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۸۶

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

انتشارات نهاوندی

قم - خیابان ارم - پاساژ قدس طبقه آخر - پلاک ۱۷۸

تلفن: ۷۷۴۰۰۴۷ - همراه: ۰۹۱۲۷۴۸۲۵۹۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

شابک: ۹۶۴-۶۳۸۸-۵۷-۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد وآله

الطاهرين واللعنة الدائمة على اعدائهم اجمعين

و بعد: چنین گوید این مهجور ضعیف الحال، و گرفتار دام امانی و آمال؛ عباس بن محمد رضا القمی بَصَرَهُ اللَّهُ عُيُوبَ نَفْسِهِ، که بر هر عاقلی واضح و مستنیر است که سبب شرافت بنی نوع انسان بر سایر حیوانات، دفع ملکات ردیه و صفات رذائل، و کسب اخلاق حمیده و تحصیل فضائل است، و به حکم محکم عقل و نصّ مستفیض نقل، بر هر یک از افراد و سالکین منهج سداد لازم است که اولاً از آئینه دل زنگ رذائل را زائل و بعد از آن به حلل فضائل آن را نائل سازند، چنانچه گفته شده:

روی جانان طلبی، آینه را قابل ساز

ورنه هرگز گل و نسرین ندهد آهن و روی

و نیز ظاهر است که تخلیه از صفات ناپسند و تحلیه به ملکات ارجمند، موقوف است بر شناختن آنها و کیفیّت معالجات مقررّه، و متکفّل تفصیل این مطالب علم اخلاق است، و علماء ما (رضوان الله علیهم) در این علم کتاب‌های بسیار تألیف فرموده‌اند؛ و از جمله کتب مصنّفه در این فنّ، که منظور نظر انام و مقبول بین الخاصّ و العامّ است، کتاب شریف «معراج السّعادة»

است که از قلم دُرربار عالم عامل و عارف واصل و حکیم کامل و فقیه فاضل؛ جناب حاجی ملاّ احمد نراقی رحمته اللّٰه بیرون آمده، و الحق کتابی بهتر از آن در این فنّ شریف به زبان فارسی تألیف نشده، و بر طالبان مراتب سعادت لازم است که در همه حال آن کتاب مستطاب را با خود داشته باشند، و از فوائد آن بهره‌مند شوند؛ ولیکن چون آن کتاب شریف کثیر الحجم و پر وزن است، و همراه داشتن آن در همه حال خصوص از برای غالب مردم متعسر بلکه متعذر است؛ لهذا این بنده غالب مطالب آن را به طریق اختصار در این رساله در ضمن چند مقام در آوردم تا آنکه حمل و نقل آن از برای هر کسی سهل و آسان باشد، و نامیدم آن را به:

﴿المَقَامَاتُ الْعَلِيَّةُ﴾

﴿فِي مُوجِبَاتِ السَّعَادَةِ الْآبِدِيَّةِ﴾

و مرتّب گردانیدم آن را بر یک مقدمه و دو باب و یک خاتمه؛ وَ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی اَرْجُو التَّوْفِیْقَ وَالْإِعَانَةَ.

مقدمه: بدان که آدمی مرکّب است از دو چیز: یکی این بدن ظاهر که آن را تن گویند؛ و مرکّب از عناصر اربع و از جنس این عالم است. و دیگر نفس که آن را روح و جان و عقل و دل نیز گویند؛ و آن جوهر مجرّده‌ای است از عالم ملکوت و به سبب همین گوهر است که آدمی بر سایر حیوانات ترجیح دارد.

و آدمی را به سبب این دو جزء، المی و لذّتی و محتّی و راحتی می‌باشد؛ آلام بدن عبارت است از امراض و بیماری‌ها و علم طبّ موضوع است از برای بیان آن امراض و معالجات آنها؛ و بیماری‌های روح عبارت است از اخلاق

رذیله که موجب هلاکت سرمدیه است، و صحت روح اتّصاف او است به اوصاف قدسیّه. پس همچنان که آدمی در امراض تن محتاج است به طیب و شرب دوا و پرهیز برای تصحیح تن و باز نماندن او از لذّات خسیسه جماع و غذا و امثال اینها؛ پس در دفع امراض روحی آخوج است به معالجه و رجوع به علم اخلاق، چه بیماری روح باز می دارد انسان را از رسیدن به لذّات ابدیه و سعادات سرمدیه؛ پس هان ای جان برادر! حدیث بیماری روح را سهل مگیر و معالجه آن را بازیچه مشمار، مفسد اخلاق رذیله را اندک بدان، و صحت روح را به صحت تن قیاس مکن، و بدانکه سعادت مطلق حاصل نمی شود مگر به اینکه صفحه نفس در جمیع اوقات از همه اخلاق ذمیمه پاک و به تمام صفات حسنه محلّی باشد، و اصلاح بعضی یا در بعض اوقات اگر چه خالی از ثمر نیست لکن موجب سعادت ابدیه نمی شود.

فهرست

۴	مقدمه مؤلف
۶	باب اوّل سبب انحراف از طریق پستندیده
۶	فصل اوّل شرح چهارقوّه حکمران روح
۷	فصل دوّم لذّت و الم چهار قوّه
۷	فصل سوّم شأن قوّه عقلیه و وهمیه
۹	فصل چهارم وجود تخلّق بد مقابل هر صفت نیک
۱۰	فصل پنجم اخلاق ردیله و دو طرف افراط و تفریط
۱۱	مقام اوّل میاندهی متعلق به قوّه عامله و همیه
۱۲	مقام دوّم اخلاق ذمیمه، متعلق به قوّه عاقله
۱۳	صفت اوّل جهل مرکّب
۱۴	صفت دوّم شک و حیرت
۱۶	صفت سوّم شرک
۱۶	صفت چهارم خواطر نفسانیته
۱۸	صفت پنجم مکر و حیل
۱۹	مقام سوّم رذایل و فضایل قوّه غضبیّه
۲۰	صفت اول خوف
۲۴	صفت دوم ایمنی از مکر الله
۲۸	صفت سوّم یأس از رحمت خدا
۳۰	صفت چهارم ضعف نفس
۳۱	صفت پنجم دناّت همت
۳۱	صفت ششم بی غیرتی و بی حمیتی
۳۳	صفت هفتم عجله در افعال و اقوال
۳۴	صفت هشتم سوء ظنّ
۳۶	صفت نهم غضب
۴۰	صفت دهم انتقام
۴۱	صفت یازدهم غلظت و درشتی
۴۲	صفت دوازدهم کج خلقی
۴۳	صفت سیزدهم عداوت و دشمنی
۴۶	صفت چهاردهم عجب
۵۱	صفت پانزدهم کبر
۵۶	صفت شانزدهم عصبیت
۵۷	صفت هفدهم کتمان حق

۵۷	صفت هیجدهم قساوت قلب
۵۹	مقام چهارم رذایل و فضایل قوه شهویه
۵۹	فصل اول در بیان شره
۶۳	فصل دوم در بیان خمودی
۶۳	فصل سوم در بیان صفت عفت
۶۵	صفت اول: محبت دنیای دنیّه
۶۹	صفت دوم غنا و توانگری
۷۵	صفت سوم حرص
۷۶	صفت چهارم طمع
۷۸	صفت پنجم بخل
۸۲	فصل: در ذکر انواع اتفاق
۸۵	صفت ششم مال حرام خوردن
۸۸	صفت هفتم خیانت و غدیر
۸۹	صفت هشتم خوض در باطل
۸۹	صفت نهم تکلم به ما لا یقین و فضول کلام
۹۲	مقام پنجم
۹۲	صفت اول حسد
۹۶	صفت دوم اهانت و تحقیر بندگان خدا
۹۷	صفت سوم ظلم
۱۰۱	صفت چهارم ترک اعانت مسلمین
۱۰۴	صفت پنجم کوتاهی در امر به معروف و
۱۰۷	صفت ششم دوری از برادران مؤمن
۱۰۹	صفت هفتم قطع رحم
۱۱۰	صفت هشتم حقوق والدین
۱۱۴	صفت نهم عیب جوئی مردم
۱۱۶	صفت دهم فاش کردن رازها
۱۱۶	صفت یازدهم نقامی و سخن چینی
۱۱۷	صفت دوازدهم افساد
۱۱۸	صفت سیزدهم شماتت
۱۱۹	صفت چهاردهم مرأ و جدال
۱۲۰	صفت پانزدهم سخریه و استهزاء
۱۲۱	صفت شانزدهم افراط در مزاح و شوخی
۱۲۲	صفت هفدهم غیبت

۱۲۶	صفت هجدهم دروغ گفتن
۱۳۱	فایده: در آفات زبان
۱۳۳	صفت نوزدهم محبت جاه و شهرت
۱۳۵	صفت بیستم محبت ثنا و مدح
۱۳۸	صفت بیست و یکم ریا
۱۴۰	صفت بیست و دوم نفاق
۱۴۱	صفت بیست و سوم غرور
۱۴۸	صفت بیست و چهارم طول امل
۱۵۳	صفت بیست و پنجم گناه و اصرار بر معاصی
۱۵۸	صفت بیست و ششم فراموشی اعمال
۱۶۰	صفت بیست و هفتم کراهت
۱۶۵	تتمیم در خلوت و عزلت
۱۶۷	صفت بیست و هشتم سخط و انکار
۱۷۰	صفت بیست و نهم حزن
۱۷۱	صفت سیام بی‌اعتمادی به پروردگار
۱۷۴	صفت سی و یکم کفران نعمت
۱۷۷	صفت سی و دوم جزع و بیتابی
۱۷۹	صفت سی و سوم فسق
۱۸۰	خاتمه: در لوازم طلب پاکی